

להפצת תורתו של הגהיק רבי הילל פאללאק זצלה"ה אבדקיק סאטורענגען בעל ה'קודש הילולים'

פרי קודש הילולים

נ"ד | חג השבועות - פרשת נשא תשפ"ד | גליון מס' 116 | שנה ג'

דברי תורה

עפ"י הספיק "קודש הילולים"

לחג השבועות

הלומד תורה לשמה ייצל מטעויות העוללות לבוא מעסק בנסתרות

פִּי כָּל שְׂאֵר וְכָל דָּבָשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אִשָּׁה לְדָ' (ויקרא ב, יא).

והנה אמרו חז"ל (הגיגה יד, ב), "ארבעה נכנסו בפרדס", והיינו להתעמק בסודות התורה, ורק רבי עקיבא נכנס ויצא בשלום. אבל בן זומא הציץ ונפגע, ועליו הכתוב אומר (משלי כה טז), "דבש מצאת אכול דייך פן תשבענו והקאת".

וזהו הרמז שביום מתן תורה מביאים שאור ודבש, שבא לרמז לאדם שאם הוא לומד תורה לשמה אין לו להתירא שהעיסוק בנסתרות יביאנו להיפגע, כמרומו ב"דבש" כנ"ל, ולא יחשוש שיגיע מזה לדעות של כפירה ח"ו, המרומזים ב"שאור"

ונראה הרמז בזה, כי הנה יש מי שחוטא מחמת תאוה, אך גרוע ממנו הוא החוטא מצד דעות כוזבות. כי הבעל תאוה אינו מכשיל אחרים, כי הוא לעצמו בעל תאוה ומה לו שאחרים יחטאו. אבל בעל כפירה ודעות כוזבות מבקש שאחרים גם כן יחזיקו בדעותיו, והרי הוא כ"שאור" שמחמיץ אחרים.

הטעם שרק על בני ישראל כפה הקב"ה הר כניגת שיקבלו את התורה ולא על אומות העולם

ד' עוֹ לְעַמּוֹ יִתֵּן ד' יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם (תהילים כט, יא).

יחששו שמא בני ישראל לא יקבלו את התורה. כי ידע שאם לא יקבלוהו מרצון, יכפה הקדוש ברוך הוא עליהם ההר כגיגית ויחייבם לקבל את התורה. ומה שלאומות העולם לא עשה הקב"ה כן, ולא כפה עליהם לקבלה, הוא מפני שכדי לקיים את כל מצוות התורה מן ההכרח שיהיה ערבות של כל אחד ואחד זה בזה, ודבר זה אינו שייך אצל אומות העולם אלא רק אצל בני ישראל. שהגם שהם רבים, הם חשובים כנפש אחת, וכמו שאמר הכתוב (בראשית מז, כו) "כל הנפש הבאה ליעקב". וכמו שפירש שם רש"י, דבני עשו אף שהיו רק שש נפשות, קרא אותם הכתוב (בראשית לו, ו) "נפשות ביתו" לשון רבים, ואילו בני יעקב שהיו שבעים נפשות, הכתוב קורא אותן "נפש".

וזהו שאמר להם בלעם, "ד' עוז לעמו יתן", כלומר אפילו אם לא ירצו עמו לקבל את התורה, יתן להם הקב"ה את התורה בעוז ובגבורה, והיינו בעל כרחם. מפני ש"ד' יברך את עמו בשלום", כלומר שרק הם שרויים באחדות, כאיש אחד בלב אחד, ויכולים להיות ערבים זה לזה.

איתא בגמ' (זבחים קטז, א), "כשניתנה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו, וכל [מלכי] עובדי כוכבים אחזתו רעדה וכו'. נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו, מה קול ההמון אשר שמענו, שמא מבול בא לעולם וכו'. אמר להם, חמדה טובה יש לו בבית גזיו, שהיתה גנוזה אצלו תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, וביקש ליתנה לבניו. שנאמר "ד' עוז לעמו יתן", [מיד] פתחו כולם ואמרו "ד' יברך את עמו בשלום".

בספר מנחת עני (פר' במדבר ד"ה אכן יבואר זה), מבאר מה שחששו אומות העולם שיבוא מבול להחריב את העולם, כי ידעו אומות העולם ש"התנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם, אם ישראל מקבלין את התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו" (שבת פח, א). ולכן חששו שמא כשם שהם עצמם לא אבו לקבל את התורה, כשהחזירה הקב"ה עליהם (כדאיתא בעבודה זרה ב, ב), כך גם בני ישראל לא אבו לקבלה, ועתה יחזור כל העולם לתוהו ובוהו, עכת"ד עיי"ש.

ונראה לבאר תשובת בלעם על זה, כי בלעם הניח את דעתם שלא

על ידי התורה ישראל מקדשים את הגשמיות ומתעלים יותר מהמלאכים

בְּשִׁעָה שֶׁעָלָה מִשָּׁה לְמָרוֹם, אָמְרוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׁמַיִם לְפָנֵי הַקָּב"ה, רְבוּנוֹ שָׁל עוֹלָם, מַה לִּילוֹד אִשָּׁה בִּינֵינוּ. אָמַר לָהֶן, לְקַבֵּל תּוֹרָה בָּא. אָמְרוּ לְפָנֵינוּ וכו', "מַה אֲנוֹשׁ פִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם פִּי תִפְקְדֵנוּ". אָמַר לוֹ הַקָּב"ה לְמִשָּׁה, הַחֲזֹר לָהֶן תְּשׁוּבָה. אָמַר לְפָנֵינוּ רַבְשִׁי"ע, מִתִּיירָא אֲנִי שְׂמָא יִשְׂרָפּוּנִי בְּהֶבֶל שְׂבִפְיָהֶם. אָמַר לוֹ, אַחֲזוּ בְּכֶסֶף כְּבוֹדִי וַחֲזֹר לָהֶן תְּשׁוּבָה (שבת פח, ב).

לקדש את הגשמיות ולעשותה שתהא כולה לשם שמים, לעשות רצון ד', ועל ידי זה הוא מתעלה יותר מן המלאכים. תמהו המלאכים, "מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו", הרי הוא יכול לחטוא, וזהו "תפקדנו" שהוא לשון חסרון ע"ד הכתוב "ולא נפקד ממנו איש" (במדבר לא, טז). מה שאין כן המלאכים, שנקראים "עומדים" (ישעיה ו, ב) מפני שאינם חוטאים לעולם.

נראה לי לפרש מימרא זו על דרך זה, "בשעה שעלה משה למרום", כלומר שנתעלה למעלת המלאכים. תמהו המלאכים, האך "ילוד אשה" בעל חומר וגשמיות יכול להיות "בינינו", כלומר במעלתנו, והרי האדם הוא גשמי עפר מן האדמה והמלאכים רוחניים מן העליונים.

השיב להם הקב"ה, שהוא בא "לקבל את התורה", שעל ידה יכול האדם

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." שם בהקדמה

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." קודש הילולים ח"א עמ' ז'

אמר הקב"ה למשה, "החזר להן תשובה", כלומר אמור להם שאף אם האדם חוטא, יכול הוא לשוב בתשובה. אמר משה, "מתירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם". על דרך שאמרו חז"ל (שבת קט, ב), "אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא". והיינו שאף על פי שהאדם יכול לשוב בתשובה, מכל מקום מדרגתו נחותה מהמלאכים שלא חטאו מעולם, ואם כן

ישרפוני בהבל פיהם, שהוא "הבל שאין בו חטא". אמר לו הקב"ה, "אחוז בכסא כבודי", כלומר שעל ידי תשובה שלימה יכול להגיע עד כסא הכבוד. כמו שאמרו חז"ל (יומא פו, א), "גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד", והקב"ה חותר לבעל תשובה שלימה חתירה מתחת כסא הכבוד (סנהדרין י, ב), כדי שלא ישלטו עליו המקטרגים. (ח"ב ט)

מגילת רות

על ידי מגילות חסד ושתופות ישכר זבולון וזכים כולם לשלימות בתורה

וְנוֹהֲגִין לומר רות בְּשִׁבוּעוֹת וכו' (ש"ר"ע אר"ח סי' תצ, ס"ט בהגה"ה).

איתא במדרש רות רבה (ב, יד ד"ה יעש ד' עמכם חסד), "מגילה זו אין בה לא טומאה ולא טהרה ולא איסור ולא היתר, ולמה נכתבה, ללמדך כמה שזכר טוב לגומלי חסדים". ובספר "יד יוסף" תמה, וכי שאר המגילות נכתבו משום טומאה וטהרה שבהם, או משום איסור והיתר שבהם². ומבאר דכוונת המדרש אינה לשאול אמאי כתבו המגילה, אלא אמאי תקנו לקוראה בחג השבועות, דמה ענין זה אצל זה. ועל זה אמרו, אילו היו בה הלכות טומאה וטהרה או איסור והיתר, אתי שפיר שכן יש לה ענין למתן תורה³, אבל מכיון שאין בה הלכות אלו א"כ אמאי תיקנו לקוראה בשבועות, עכ"ת⁴.

אך עדיין צריך ביאור, מהו תירוץ המדרש, "אלא ללמדך כמה שזכר טוב לגומלי חסדים", וכי מה ענין זה למתן תורה.

ונראה לבאר, כי הנה מי שיש לו נכסים והוא טרוד בעניני הפרנסה, אין בידו להשלים עצמו במעלות התורה והעבודה בשלימות הנעלה. ולכן לקח השי"ת את ממונו ונכסי הצדיקים ותלמידי החכמים ונתנם לנדיבי עם ישראל, שעל ידי זה יוכלו הצדיקים לעסוק בתורה מבלי מפריע, ושאר עמך בית ישראל יהיו שותפים בתורה ועבודה שלהם. וחסד גדול עשה ד' עם נדיבי העם הללו, דאף שהם נותנים לת"ח את שלהם, מכל מקום נחשב להם לשותפות וצדקה, ויש להם זכות ושותפות בתורתם.

וזה ענין קריאת מגילת רות ביום מתן תורתנו, ללמד את העם כמה גדול שכרם של גומלי חסדים, שרק על ידי מגילות חסד יוכלו כולם לזכות לשלימות בתורה. (ח"ב ט)

על מצוה שמתקדש על ידה שם שמים מקבלים שכר גם בהאי עלמא בתורה

יְשַׁלֵּם ד' פְּעֻלָּה וְתַהֵי מְשַׁכְרְתָךְ שְׁלָמָה מֵעַם ד' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאת לְחַסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו (ב, יב).

איתא במדרש (מדרש רבה ה, ד), "ישלם ד' פעלך ותהי משכורתך שלמה מעם ד'", אמר רבי חסא, אשר באת לחסות תחת כנפיו". והקשו המפרשים מה הוסיף רבי חסא, הרי רק חזר על תיבות הכתוב.

ונראה לפרש, דהנה קיי"ל (קידושין לט, ב) "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא", אבל אם בזכות קיום המצוה מתקדש שם שמים, ואף אחרים למדים ממנו לעשות גם הם מצוות, על זה יש שכר גם בעולם הזה והקרן קיימת לו

וזהו שאמר בועז לרות, "ישלם ד' פעלך בעולם הזה, ואף על פי כן תהי משכורתך שלימה" לעולם הבא. ועל זה ביאר רבי חסא, שאף על פי שאין שכר על המצוות בהאי עלמא, מכל מקום שאני הכא, שהשכר בהאי עלמא הוא על "אשר באת לחסות תחת כנפיו", וממך ילמדו הכל מוסר השכל, לעזוב את כל הבלי העולם הזה כדי לידבק בד'. (ח"ב ט)

1. ועוד ביאר רבינו הגה"ק זצ"ל, לשון "ילוד אשה בינינו", כלומר שמשה הי' קרוב לשכינה מהמלאכים, נמצא שהוא "בינינו" בין המלאכים לשכינה, שהוא קרוב יותר.
2. ואם משום שיש בהם הלכות שנלמד מהם, הרי אף במגילת רות ישנם גם הלכות קנין חליפין, כדאיתא בפרק הזהב (בי"מ מז, א) דהלכות קנין חליפין נלמדים מפסוקי (רות), וכן יסודות הלכות גרים נלמדים מפסוקי רות, ועוד.
3. שכן למתן תורה קדמה הכנה ופרישות, שענינן טומאה וטהרה, איסור והיתר.
4. א"ה. רבינו הגה"ק זצ"ל לא ציין מקור לדבר זה, ונראה שחידש כן על פי מה שכתב בפרי מגדים (פתיחה כוללת פ"ד אות ח), דאף על פי ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, היינו מפני שחוששים שמא יהיה ח"ו תוהו על הראשונות ואיך יתנו לו שכר, אבל המזכה את הרבים שאמרו חז"ל (אבות פ"ה מ"ח) דאין חטא בא על ידו, שפיר נוטל שכר בהאי עלמא.

דברי ברכה

מזל טוב לצאצאי רבינו הגה"ק זצ"ל

הרה"ח אליהו כהן הי"ו
[חתן ר' בנימין אורן ז"ל]
ולבנו הרה"ח שיי הי"ו
לרגל הולדת הנכדה-הבת תחי'

הרב אברהם אליעזר הוס הי"ו
ולחתנו הרה"ח מאיר מגיד הי"ו
לרגל אירוסים הנכדה-הבת תחי'
עם החתן אריה ני"ו
בהרה"ח שלמה קליין הי"ו

הרה"ח חיים שאול כהן הי"ו
ולבנו הרה"ח יוסף יהודה הי"ו
לרגל נישואי הנכדה-הבת הכלה תחי'
עב"ג החתן אברהם דב ני"ו
בהרה"ח יואל דאסקאל הי"ו
החתונה בעזה"ו ביום ב' בהעלותך י"א סיון
באולמי ארמונות חן ב"ב

יהי רצון שיזכו לרווחת מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות, הם וכל משפחתם, ויתקיים בהם במהרה "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם", אמן.

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." (קודש הילולים בהקדמה)

"...ולבני ד' יאריך ימיכם ושנותיכם בנעימים עם כל אשר לכם, להזכירני לטובה לקבוע עתים לתורה בכל יום ויום..."

נְשֵׂא אֶת רֵאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם הֵם וְגו' (במדבר ד, כב).

איתא "גם הם", משמע שבני גרשון טפלים לבני קהת, וצריך להבין טעם הדבר, שהרי גרשון הוא הבכור, ולמה אינו חשוב כקהת⁵.

ונראה לפרש, דהנה אמרו חז"ל (אבות פ"א מ"ב), "על שלושה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים". והעיקר הוא עמוד התורה, שהיא יסוד ותנאי לקיום העולם (שבת פח, א), והיתה גנוזה אצל הקב"ה נתקע"ד דורות קודם בריאת העולם (שם ע"ב). ועוד, שעל ידי התורה יכול לקיים את שאר העמודים - עבודה, כי בזמן הזה שאין לנו קרבנות עומד לנו במקומם לימוד התורה (מגילה לא, ב; מנחות ק, א). וגמילות חסדים, שהרי אין לך גמילות חסדים גדולה ממי שלומד תורה עם אחרים⁶.

ואכן מצינו שמקהת, שהיה אבי נושאי הארון שבו היתה התורה, יצאו

משה אהרן ומרים. משה הוא עמוד התורה, כי התורה נקראת על שמו (עיי' ילקוט שמעוני על ג"ך רמז תקצה, על הפסוק "זכרו תורת משה עבדי"), אהרן הוא עמוד העבודה, שהוא הכהן הגדול המופקד על העבודה. ומרים היא עמוד גמילות חסדים, שהיא היתה המיילדת העברית "פועה", ונקראה כן "על שם שפועה ומדברת והוגה לולד, כדרך נשים המפייסות תינוק הבוכה" (סוטה יא, ב), ועליה נאמר (שמות א, ז) "ותחיינה את הילדים", כדפירש רש"י "מספקות להם מים ומזון".

ומשום כך הקדים הכתוב את בני קהת לבני גרשון, ואמר "בני גרשון גם הם", ללמדנו שעמוד התורה הוא החשוב מבין שלושת עמודי העולם, ועל ידו אפשר לקיים גם את שאר העמודים.

(ח"ב יג)

הנותן עיניו במה שאינו שלו יפסיד אף את שלו

וְכָל תְּרוּמָה לְכָל קְדָשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לִפְנֵי לֹו יְהוָה. וְאִישׁ אֶת קְדָשָׁיו לֹו יְהִי אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לִכְהֵן לֹו יְהוָה (במדבר ה, ט-י).

במה שאינו שלו, ועונשו שמפסיד גם את חלק עצמו, וכלשון הפייט (שחרית ליום ב' דשבעות), "קרופ מחומר מה מועילו, חומד ומתאוה את שאינו שלו, זה שיש לו אינו שלו".

וזהו הרמז בפסוק, "וכל תרומה לכל קדשי בני ישראל אשר יקריבו לכהן לו יהיה". היינו שלפי האמת, התרומה שייכת לכהן ולא לישראל. אלא ש"ואיש את קדשיו לו יהי", כלומר שמחסד ד' נזקף כאילו נתן הישראל לכהן משלו. ובזכות זה, "איש אשר יתן לכהן לו יהיה", כלומר שאשר החלקים יישארו אצלו. מה שאין כן אם אינו נותן לכהן חלקו, שאז מפסיד אף חלק עצמו.

ולכן העונש הוא מידה כנגד מידה, למי שאינו נותן לכהן את חלקו, אשתו נעשית סוטה, כי גם הסוטה נתנה עיניה בשאינו שלה, ועונשה שמפסידה אף את שלה, שהיא נאסרת לבעל ולבעל (סוטה ט, א).

(ח"ב טו)

מצות נזירות נאמרה רק למי שצריך לכופ את יצרו

בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה. אמר לי, רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין, ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחז עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם. אמרתי לו, רשע, למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה, העבודה שאגלחך לשמים. מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו, בני כמון ירבו נזרי נזירות בישראל, עליך הכתוב אומר, איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לד".

הרי דאף ששמעון הצדיק לא רצה לאכול מקרבן נזיר, כי סבר שאין נכון לכל אחד להינזר ממה שהתירה לו התורה, מ"מ אצל מי שנזר כדי לכופ את יצרו, הוא הנזירות לשם שמים, כי לו נאה ויאה להיות נזיר.

וזהו הרמז בדברי חז"ל, "הרואה סוטה בקלקולה", כלומר שרואה אצל עצמו פיתוי היצר שעלול לבוא מזה לענין "סוטה בקלקולה" ח"ו, וכמו שהיה אצל אותו נזיר מן הדרום, הוא דייקא "יזיר עצמו מן היין".

(ח"ב טז)

אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְנִדָר נָדָר נְזִיר לְהַזִּיר לָד' (במדבר ו, ב).

פירש רש"י, "למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת תרומות ומעשרות, למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך, שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין".

יש להעיר, דהנה בכל מעשה סוטה היו מפרסמים הענין בריש גלי, כמבואר בגמרא (סוטה ח, ב), הרי שרצו שיתפרסם הדבר וירבו הרואים את הסוטה בקלקולה. ומפשטות דברי חז"ל "כל הרואה סוטה בקלקולה" וכו', משמע שלא טוב עשה מה שראה אותה. שכן עליו לכפר על זה, על ידי שיזיר עצמו מן היין. עוד צריך להבין טעם הדבר, מדוע על הרואה סוטה בקלקולה להזיר עצמו מן היין.

ונראה לבאר, דהנה הנזור עצמו מן היין נקרא חוטא (תענית יא, א). אך מאידך גיסא, איתא בגמ' (נדרים ט, ב), "תניא, אמר שמעון הצדיק, מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד. פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב רואי וקוצותיו סדורות לו תלתלים. אמרתי לו,

5. רבינו הגה"ק זצ"ל ציין לדברי המדרש (במדבר רבה ו, א), "אף על פי שגרשון בכור, ומצינו שבכל מקום חלק הכתוב כבוד לבכור, לפי שהיה קהת טוען הארון ששם התורה, הקדימו הכתוב לגרשון", עיי"ש.

6. רבינו הגה"ק זצ"ל ציין לזה מה דאיתא בויקרא רבה (לד, ג), "גומל נפשו איש חסד" זה הלל הזקן, שבשעה שהיה נפטר מתלמידיו היה מהלך והולך עמו, אמרו לו תלמידיו רבי להיכן אתה הולך, אמר להם, לגמול חסד עם הדין אכסניא בגו ביתא. אמרו לו, כל יום אית לך אכסניא. אמר להם, והדין נפשא עלובתא לאו אכסניא הוא בגו גופא, יומא דין היא הכא למחור לית היא הכא". ומבאר, שהלל נקט לשון "לגמול חסד עם הדין אכסניא", וכוננו לנשמה. וכן הוא במי שלומד עם אחרים וגומל חסד עם נשמתם.

דברי תענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל צ"ל רייכלס אב"ד שאפי,
חותנו של רבינו הילל הזקן צ"ל אב"ד אייבשיץ

מתי מועיל דין ערבות להוציא אחרים ידי חובתן

שאלה: פניו אלך וישם לך שלום.

איתא בגמרא (ברכות כ:), אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, כתוב בתורתך: 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד', והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב 'ישא ה' פניו אליך'. אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך', והם מדקדקים על עצמם, עד כזית ועד כביצה.

עוד מצינו שם בגמרא בענין חיוב ברהמ"ז, אמר ליה רבינא לרבא, נשים בברכת המזון דאורייתא או דרבנן. למאי נפקא מינה, לאפוקי רבים ידי חובתן. אי אמרת דאורייתא, אתי דאורייתא ומפיק דאורייתא. ואי אמרת דרבנן, הוי שאינו מחוייב בדבר, וכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן וכו', עיי"ש הי"ב.

וכתבו התוספות, נשים בברכת המזון דאורייתא או דרבנן - פירש הקונטרס, דסלקא דעתך דלא מחייבי מדאורייתא, משום דכתיב 'על הארץ הטובה, ונשים לא נטלו חלק בארץ וכו'. ותימה, כהנים ולוים נמי תיבעי, שהרי לא נטלו חלק בארץ, וא"כ לא יוצאו אחרים ידי חובתן בברכת המזון.

והקשה הגאון בעל בית שמואל זצלה"ה על תמיהתם, דמדוע לא יוכלו כהנים ולוויים להוציא אחרים, הרי כבר כתב הרא"ש (ברכות פ"ג סי' יג), שאיש שאכל כזית נקרא מחוייב בדבר ויכול להוציא מי שאכל כדי שביעה, מטעם ערבות. אבל אשה, אם אינה מחוייבת ברהמ"ז, לא תוכל להוציא את האנשים, כי אין לה דין ערבות עליהם. ומשמע מדבריו, שכדי להוציא אחרים הקובע הוא דין ערבות. ואם כן כהנים שהם בכלל ערבות, יוכלו להוציא אחרים ברהמ"ז, אפילו אם נאמר שהחיוב שלהם הוא רק מדרבנן.

ונראה לתרץ עפ"י מה שכתבו עוד התוס' (ברכות מח), וחילוקו בין קטן, שגם אם יאכל כדי שביעה אינו נחשב לבר חיובא, על כן אינו יכול להוציא את אביו. לבין גדול, שאם היה אוכל כדי שביעה היה מחוייב בדבר, על כן הוא נקרא בר חיובא, ומעיקר הדין היה יכול להוציא אחרים, אפילו אם לא אכל כלל, מטעם "דכל ישראל ערביין זה בזה", ורק כדי שיוכל לומר "שאכלנו משלו", צריך שיאכל כזית כדי להוציאם.

חזינן שלשיטת התוס', הטעם של ערבות לבדו אינו מספיק כדי להוציא אחרים, ורק בגלל שאם היה אוכל כדי שביעה היה מחוייב בדבר, על כן מטעם ערבות יכול להוציא אפילו כשאכל רק כזית. ולפי שיטתם הניחו התוס' בתימה, שכהנים ולוויים שלא נטלו חלק בארץ, לא יוכלו להוציא אחרים. כי דין ערבות לא יהי לגביהם, אם אין שום מציאות שבה הם מחוייבים מדאורייתא. וזהו ששינוי (ר"ה בט), זה הכלל, כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן. וקל להבין.

לעילוי נשמת

הר"ר שמואל פאללאק הי"ד
(ב"ר אליעזר שלמה בן רבינו הגה"ק צ"ל)
וזוג' מרת ארנקה ב"ר יוסף (בוסקוביץ) הי"ד
נעקד"ה ביום ה' סיון תש"ב
ת נ צ ב ה

"...מי שזכה להיות לו בנים וחתנים צדיקים וכו' המעשים שלהם יהיו לו למשען בעולם הבא וכו' ואין לנו חסד גדול מזה..." (קודש הילולים בהקדמה)

הזמנה להכנסת ספר תורה שנכתב ע"י
הרה"ח יעקב עקיבא קאפל הכהן לוינשטיין ז"ל
חתן הרה"ח יעקב ישראל לייפר חתן הרה"ח יצחק ביקסנשנר חתן הרה"ח אליעזר פולק
בן הרה"ח אברהם יהודה פולק בן רבינו הגה"ק צ"ל

"עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות כאילו המה עושים, והעיקר לקבוע עתים בכל יום ויום לתורה..." (שם)